

DOI: 10.5281/zenodo.10023001

De la lectura solitară la lectura comunitară.

Experiența Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”

Mariana HARJEVSCHI **Rezumat:**

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a căutat mereu să cultive, să inspire și să provoace cultura lecturii în Chișinău. Serviciile, proiectele și inițiativele implementate au fost dezvoltate să susțină ideea ambițioasă că locuitorii capitalei acceptă invitația de a citi împreună. Lectura, în percepția unor cercetători este considerată drept un act solitar, realizat de către individ care se izolează de lumea reală și se aprofundează în lumea ficțională, imaginară. Un punct de plecare în identificarea unor abordări de stimulare a lecturii au fost serviciile și programele inițiate de către Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”. Prin puterea cărților, vedem un act de lectură comunitar, dar și puterea interacțiunii umane. Oamenii vin la bibliotecă, discută și se cunosc. Astfel, biblioteca devine acel teren comun, confortabil, care produce o conversație ușoară și o legătură între cititori, utilizatori. Cititorii descoperă noi cititori, creează noi cititori, inclusiv pot deveni creatori de texte etc. Exemple de bune practici, eficiente, bine realizate la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”: „Chișinăul citește”, „Bătălia cărților”, „Să re-auzim povestea”, „Trolleybook”, „Rucsacul de vacanță”, „Provocarea verii”, „Vreau să-mi citești” și altele.

Cuvinte-cheie:

Biblioteca publică, servicii de bibliotecă, lectură solitară, lectură comunitară.

Abstract:

The "B.P. Hasdeu" Municipal Library has always been trying to develop and improve, inspire and challenge the culture of reading in Chisinau. The implemented services, projects and initiatives were to support ambitious ideas to read together, presented to residents of the capital city.

According to some studies, reading is a solitary act, carried out by individuals remotoring from the real world in favour of the imaginary one. A starting point in identifying approaches to stimulate reading were services and programs initiated by the „B.P. Hasdeu” Municipal Library, that unite the transformative power of book reading and the community interaction. People come to the library, talk and get to know each other, libraries become a platform where easy conversations take place, the connection between users establishes. Readers discover new readers, create new readers, become text creators, etc. Good examples of well-made practices at the "B.P. Hasdeu" Municipal Library are as follows: „Chisinau reads”, „Battle of the books”, „Let’s hear the story again”, „Trolleybook”, „Holiday backpack”, „Summer challenge”, „I want you to read to me”.

Keywords:

Public library, library services, solitary reading, community interaction through reading.

Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” a căutat mereu să cultive, să inspire și să provoace cultura lecturii în Chișinău. Serviciile, proiectele și inițiativele implementate au fost dezvoltate să susțină ideea ambițioasă că locuitorii capitalei acceptă invitația de a face parte din comunitatea bibliotecilor publice și a citi împreună. Așa credem noi, o echipă de zeci de bibliotecari din cele 27 de filiale, că acesta este modul în care construim generații de chișinăuieni pe care puterea cărților le transformă și le modelează.

Experiențele, proiectele demonstrează demersul și capacitatea instituției noastre de a identifica și aplica instrumente cât mai eficiente de stimulare a interesului chișinăuienilor pentru lectură. Izvorâte din probele acumulate de-a lungul anilor, acestea au convins că lectura a devenit „o sarcină foarte

incitantă și atractivă abordată de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, care de-a lungul timpului și-a perfecționat constant activitatea cu cititorii, oferindu-le cunoștințe și resurse, programe și proiecte de lectură captivante și motivaționale” .

Un punct de plecare în identificarea unor abordări de stimulare a lecturii au fost serviciile și programele inițiate. Prin puterea cărților, vedem un act de lectură, dar și puterea interacțiunii umane. Oamenii vin la bibliotecă, discută și se cunosc. Biblioteca devine acel teren comun, confortabil, care produce o conversație ușoară și o legătură între cititori, utilizatori.

Lectura, în percepția unor cercetători este considerat un act solitar, realizat de către individ care se izolează de lumea reală și se aprofundează în lumea ficțională, imaginară. Lectura discretă, tăcută, este asociată cu un cititor, care tinde să nu fie întrerupt. Lectura silențioasă, oculară, era puțin cunoscută și practică. De exemplu, multă vreme, din Antichitate până în Evul Mediu, singurul mod de a citi era lectura cu voce tare, pentru sine sau pentru ceilalți. Modalitățile de lectură, practicile ei, s-au schimbat de-a lungul timpului, în legătură cu o mulțime de factori: modificarea caracteristicilor materiale ale cărții, ale formatului ei, laicizarea culturii scrise și progresele alfabetizării, evoluția modurilor de viață și apariția spațiului privat. Treptat, lectura se privatizează, devine un act solitar și introvertit, care predispune la izolare, la refugiere în lumea imaginarului. Unii pictori chiar immortalizau în picturi lectura: pictorița americană Mary Cassatt – *Dna Duffe* reflectă o doamnă citind, așezată pe o canapea, sau pictorul francez Pierre-Auguste Renoir a pus pe pânză un copil care citește. Lectura devine un act al separării. Observăm că lectura reprezintă o abilitate, o competență, o practică obișnuită, dar care se învață, se obține.

Dar de aici putem observa că bibliotecarul poate merge spre o nouă abordare – lectura poate fi o formă ce se obține – cititorii creează noi cititori, iar abilitățile de lectură, nu pot fi valorificate în medii lipsite de cărți, exemple de experiențe de lectură etc. Pentru a oferi un nou sens de lectură, este benefică expunerea la o formă nouă de lectură, un mediu sau canale ce propun cărți spre lectură. Aici putem menționa – membrii familiei, sau colegi de școală, chiar dascăli, bibliotecari, prieteni, care extind lectura oferind o nouă perspectivă, care indirect expun spre noi lecturi. Astfel cărțile pot fi împrumuta-

te, oferite, recomandate, discutate. Cititorii descoperă noi cititori, creează noi cititori, inclusiv pot deveni creatori de texte etc.

Fără a avea pretenția unei experiențe perfecte, în esență, multe din programele de lectură comunitară reprezintă rezultatul unei necesități de a explora forme, metode noi la bibliotecă, dar și de a demonstra într-un mod pragmatic, conceptul de lectură comunitară pe care bibliotecarii o fac din pasiunea pentru carte și cititor, ca act de voință, fără a fi constrânși de iminența unor concurenți sau lectori reticenți.

Corelată, în primul rând, cu cerere culturală a societății noastre, dar și cu strategiile naționale și cu cele instituționale, lectura a oferit bibliotecii prilejul să propună soluții de stimulare a interesului pentru citit, punând accentul pe rolul formativ pe care îl au serviciile de bibliotecă bazate pe lectură și importanța formelor inovative în acest sens.

Exemple de bune practici, eficiente, bine realizate: „Chișinăul citește”, „Bătălia cărților”, „Să re-auzim povestea”, „Trolleybook”, „Rucsacul de vacanță”, „Provocarea verii”, „Vreau să-mi citești” și altele. Privită din perspectiva spațiilor și a colecțiilor oferite de bibliotecă, lectura devine, desigur, familiară instituției bibliotecare, mai cu seamă Bibliotecii Municipale „B.P. Hasdeu”. Acestea sunt cele mai de succes programe care au rezistat în timp și au adus un plus de valoare. Toate acestea conturează o comunitate de cititori responsabili și sensibili, ale căror experiențe aduc în prim plan invitația la lectura comunitară.

Scopul primordial al bibliotecilor este să contribuie la formarea cititorului activ prin cultivarea interesului pentru lectură. Iar la realizarea lui este necesar să folosim un întreg arsenal de metode, apelând de la bun început la cele mai simple și nepretențioase.

Să nu uităm nici formele noi aplicate – *Bătălia cărților cu jurnalele de lectură* personalizate, în care utilizatorii consemnează, în mod original, cartea/cărțile citite, impresii etc., sau *Turnirul lecturii* – în care se contabilizează performanțele fiecărui cititor fiind consemnate în grila de autoevaluare numită *Fișă-cronometru*. Este la discreția cititorului de a alege timpul acordat lecturii, dar nu mai puțin de 20 de min/zi. După aceste lecturi copilul își poate expune opinia ce a citit și despre ce a citit. Toate vin să sporească angajamentul pentru lectură a utilizatorului, având beneficii asupra acestuia: îmbunătățesc abilitățile lingvistice, dezvoltă abilitățile de gândire critică, spo-

resc valorile de toleranță, incluziune și respect, extind inteligența și empatia și extind sentimentele de distracție și implicare.

Programul de lectură „Chișinăul citește” promovează și încurajează lectura, contribuie la constituirea unei comunități de cititori prin promovarea lucrărilor de înaltă ținută artistică. Iar unul din obiectivele sale principale este afirmarea Bibliotecii Municipale în calitate de îndrumător, sfătuitor, ghid în lumea cărților, orientarea lecturii spre valori literare autohtone. În cadrul acestui program, s-au utilizat o varietate de forme de activități cu publicul chișinăuian în scopul educării actului culturii lecturii. La fiecare ediție se propune o nouă formă de activitate, fapt care face programul mai atractiv, mai divers, mai interactiv: lansări, prezentări, întâlniri cu scriitorii, ringuri literare etc.

Programul „Să reauzim povestea” își propune să readucă povestea în atenția permanentă a copiilor, iar bibliotecile vor fi locul în care personajele își vor găsi păpușarul și povestitorul. Acest program are la bază mai multe forme și posibilități de realizare: citirea poveștilor cu voce tare de către bibliotecari, dezvoltând abilități de a asculta, de a acorda atenție, de a se concentra și de a memora; îi ajută să înțeleagă sensul cuvintelor, familiarizându-i cu sunetele, construindu-le în timp vocabularul; le transmite copiilor dragostea pentru lectură și învățatură, le stimulează imaginația și creativitatea.

Astfel, trecerea de la lectura solitară, spre o lectură la nivelul întregii comunități, este o experiență benefică, o experiență de lectură comună în care toți membrii comunității citesc și discută un titlu de carte, o carte a unui autor etc. O comunitate poate varia de la un singur nivel de clasă, la o întreagă școală sau sector, la un întreg oraș etc. Experiența Bibliotecii Municipale este că poate să construiască o comunitate de diferite vârste, situație socioeconomică etc.

Beneficiile sunt multiple, printre acestea: construiește comunități, creează entuziasm despre cărți și subiecte de discuție, dezvoltă o cultură a lecturii, inspiră și încurajează cititorii și oferă oportunități pentru conversații. Lectura comunitară înseamnă reunirea oamenilor pentru a aduce îmbunătățiri. Lectura comunitară implică dezvoltarea competențelor de alfabetizare și de învățare pentru orice individ sau grup de indivizi din afara sistemului de educație formală. Învățarea se întâmplă în contextul familie, dar și al comunității și se întâmplă ca o abordare colectivă.

Deseori ne propunem să nu rămânem doar la nivelul unui simplu semnal

de alarmă cu privire la fenomenul tot mai îngrijorător al scăderii numărului celor care mai citesc de plăcere, ci vrem să venim cu posibile analize și soluții, menite să-i ajute pe cei implicați în formarea viitorilor adulți ca lectori activi și funcționali pe tot parcursul vieții.

Între timp, există o mulțime de idei și resurse care așteaptă să fie explorate și testate în Chișinău, să fie aplicate de Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”, iar impactul pe care îl poate aduce biblioteca merită efortul.

Unii reprezentanți ai domeniului biblioteconomic, încurajează implicarea tot mai activă a bibliotecilor în dezvoltarea instrumentelor și adaptarea acestora la noile tehnologii:

- elaborarea aplicațiilor pe telefon – ajută la recomandarea cărților;
- crearea blogurilor specializate – acestea având butoane de distribuire socială: încurajează cititorii să partajeze și să spună altora ce cred despre o carte sau alta.

Așa cum este descris elocvent în strategiile noastre instituționale: „Construim o comunitate... Construim conexiuni între membrii acesteia. Este un mod atractiv pentru chișinăuieni să învețe să cunoască biblioteca”. Iar cel mai important, rămâne să concluzionăm că actul fizic de a citi este solitar, pe când dorința de a împărtăși ceea ce am citit, și deschiderea de a discuta despre cărți – socială. Astfel, lectura este o rampă de lansare pentru conversație. Încurajez bibliotecile să se implice în transformarea actului solitar al lecturii într-un eveniment social. Deci, lectura nu este antisocială. Este, de fapt, una dintre cele mai sociale, comunitare activități la care putem participa, putem contribui.

Referințe bibliografice:

1. BUTUCEL, Elena. *Universul lecturii la Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu”* / Elena Butucel ; Biblioteca Municipală „B.P. Hasdeu” ; coord. și red. de specialit.: dr. Lidia Kulikovski ; red.: Genoveva Scobioală ; ed. îngr. de dr. Mariana Harjevschi. – Chișinău: [s. n.], 2021 – 157 p. (Col. „Professional”. ISBN 978-9975-134-31-6).
2. THUMALA, Olave, M.A. Exploring the sacrality of reading as a social practice. In: *American Journal of Cultural Sociology*. 2022, nr. 9, pp. 99–114. Disponibil: <https://doi.org/10.1057/s41290-021-00132-3> [accesat 24.08.2022].